

Reconsidering Criminal Policy in the Light of Demographic Transformations and Identity Forgery: A Case Study of Tehran Province”

Mohammad Khani^{1✉}

1. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran E-mail: mohammad.khani@iau.ac.ir

ARTICLE INFO ABSTRACT

Article type:
Research Article

In recent decades, Iran has experienced declining fertility rates (approximately 1.7 children per woman in the early 2020s), population aging, rapid urbanization, and intensified internal migration. Tehran Province, with over 13.2 million inhabitants, a 94 percent urbanization rate, and nearly 7 percent of its population being elderly, remains the most densely populated and migration-receiving region. This demographic profile exerts significant pressure on civil registration and identity verification systems. This study investigates the relationship between demographic indicators—namely urban density, inter-provincial migration, and age structure—and patterns of identity document forgery in Tehran. It also assesses the extent to which criminal policies align with demographic and technological realities. Employing a concurrent mixed methods approach, the research analyzes civil, judicial, and law enforcement records from 2019 to 2024 using negative binomial count models. Additionally, it incorporates qualitative data from 100 semi-structured interviews with judges, police officers, civil registration experts, and identity system managers, alongside an analysis of 50 criminal case files. Results demonstrate an upward trend in identity forgery, positively correlated with urban density and migration. The age dependency ratio exhibits a curvilinear pattern. Qualitative evidence underscores hybrid forgery (civil-digital) and identifies three primary bottlenecks—correction of personal data and issuance of duplicates, financial and SIM card identity verification, and notarial offices—where forgery frequently precedes economic crimes. Overall, identity forgery in Tehran reflects demographic shifts and deficiencies in data governance. Current criminal policies offer limited preventive effectiveness. Transitioning toward a data-driven, technologically advanced framework—based on precise document definitions, a comprehensive data governance charter, and an independent biometric repository—is vital for enhancing resilience.

Keywords:
Biometrics, Civil Registration, Criminal Policy, Demographic Transformations, Identity Forgery.

Cite this article: Khani, M. (2023). Reconsidering Criminal Policy in the Light of Demographic Transformations and Identity Forgery: A Case Study of Tehran Province”. *Population Journal*, 30(125), 115-136.

Extended Abstract**Introduction**

Identity documents and personal identifiers constitute the foundation of contemporary legal, administrative, and financial frameworks, facilitating access to citizenship rights, public services, and financial transactions, while also underpinning national security, administrative integrity, and the administration of justice. Nevertheless, their integrity is progressively undermined by demographic shifts and technological advancements. Deficiencies in the production, maintenance, or verification of identity credentials compromise "identity governance," diminish public confidence, and increase institutional susceptibility to fraud and organized crime. Iran presents a notable example: over the past twenty years, the country has undergone a decline in fertility to approximately 1.7 children per woman, alongside an aging population, diminishing household sizes, swift urbanization, and heightened internal migration. These dynamics have transformed the frameworks of opportunity available for criminal activity. Tehran Province, with a population exceeding 13.2 million, an urbanization rate of 94%, and nearly 7% of its residents aged 65 and above, is the most densely populated and migration-influenced region. It places significant demands on civil registration and identity systems while increasingly encompassing groups vulnerable to identity-related victimization. Alongside these demographic shifts, Iran has experienced swift advancements in e-government, digital banking, and remote authentication, resulting in a dual dynamic: improved technical capabilities for verification coupled with an expanded and more intricate assault surface for forgery and abuse. Identity forgery is increasingly serving not merely as an independent offense but as a facilitating mechanism for a range of economic and organized criminal activities, including fraud, money laundering, tax evasion, and illicit property transfers. Despite these changes, Iran's criminal policy continues to be punitive, reactive, and primarily focused on documentation. Legal definitions of "identity document" and "identity forgery" are inconsistent and outdated relative to digital advancements, while data infrastructures across civil registration, judiciary, law enforcement, financial institutions, and telecommunications providers remain insufficiently integrated. The outcome is a framework dependent on reactive punishment, with limited capacity for prevention or early detection. This study thus has two primary objectives: first, to empirically investigate the relationship between demographic indicators (urban density, inter-provincial migration, age structure) and patterns of identity forgery in Tehran between 2019 and 2024; and second, to critically assess the adequacy of current criminal policies in addressing demographic and technological realities, proposing a policy framework that is data-driven, technologically informed, and institutionally resilient in identity governance.

Methodology

The investigation utilizes a concurrent mixed-methods design. Quantitative analysis was conducted on annual administrative and judicial-police data for Tehran province (2019–2024), with the dependent variable defined as the rate of identity forgery and misuse cases per 100,000 inhabitants. Explanatory variables encompassed urban density, inter-provincial migration share, and age dependency ratio, while controlling for income, unemployment rate, and ICT penetration. Given the count-based characteristics of the data and the presence of overdispersion, negative binomial regression models were employed, incorporating the logarithm of the annual population as an offset. Findings are understood as indicative of structural relationships rather than definitive causal assertions, owing to the limited time frame and aggregate-level data. Qualitatively, semi-structured interviews were carried out with 100 institutional experts—comprising criminal judges, specialized police personnel (including cybercrime units), civil registration officials, notaries, and senior managers of identity systems within banks, telecommunications providers, and e-government platforms—selected through purposive sampling aimed at maximum variation and employing controlled snowball sampling. Additionally, 50 anonymized criminal case files related to identity forgery were examined to encompass a range of document categories (civil, digital, hybrid), secondary offenses, and institutional bottlenecks. Interview transcripts and case files were coded using a three-stage process (open, axial, selective) by two independent coders, with disagreements resolved through collaborative discussion. Triangulation of data from interviews, case files, and legal documents (including laws, regulations, circulars, and precedent decisions) strengthened internal validity and connected quantitative trends ("how much") with process-level explanations ("how" and "why"). The conceptual framework synthesizes routine activity and lifestyle theories, the broken windows perspective, and critical criminal policy analysis, enhanced by concepts of data governance, identity security, and restorative justice, informing both the selection of variables in the quantitative component and the development of qualitative instruments.

Findings

The study indicates a discernible upward trend in reported instances of identity forgery in Tehran from 2019 to 2024, especially during periods of rapid growth in digital service deployment. Regression estimates affirm substantial structural relationships: urban density shows a positive correlation with forgery rates, underscoring the criminogenic influence of densely populated, anonymous settings; inter-provincial migration is similarly positively associated, indicating the vulnerabilities of mobile populations operating within fragmented institutions; and the age dependency ratio demonstrates a curvilinear effect, whereby youth are more prone to offending amid unemployment and marginalization, while elderly populations are disproportionately victimized due to limited digital literacy. These findings endorse routine activity theory, highlighting the convergence of motivated offenders, appropriate targets, and insufficient guardianship, and are consistent with lifestyle theory, emphasizing how disparities in digital literacy and institutional access concentrate risks among migrants and the elderly. Qualitative evidence further demonstrates that hybrid forgery—sequential exploitation of weaknesses across civil and digital systems—is the dominant modus operandi, typically unfolding as a chain of administrative and technological manipulations and serving as a gateway to secondary economic crimes. Three institutional chokepoints consistently arise: civil registration desks, where issues of duplicate issuance and status updates are compounded by inadequate biometric verification and unreliable connectivity; financial and telecommunications onboarding processes, where efficiency and customer satisfaction are emphasized at the expense of rigorous identity verification; and notary offices, where high-value transactions depend on superficial document inspections without the benefit of integrated queries, audit trails, or standardized controls. Process failures—such as dependence on visual inspection, inadequate interoperability, and insufficient separation of duties—permit forgery schemes to persist undetected for prolonged durations, thereby increasing potential harm. Expert interviews converge on a pivotal evaluation of existing criminal policy, highlighting that the legal definitions of “identity document” and “identity forgery” are limited, ambiguous, and inadequately suited to digital credentials and hybrid contexts. Enforcement continues to be fragmented and inconsistent, while data governance remains critically underdeveloped: there is no comprehensive framework for identity data, no secure standards for inter-agency data exchange, and no independent biometric infrastructure. Consequently, the system leans heavily on punitive responses after harm occurs, with minimal preventive or early-detection capacity, despite forgery’s structural role in enabling organized economic crime.

Conclusion and discussion

Identity forgery in Tehran represents not merely a straightforward “classic” offense but rather a complex, multidimensional governance challenge situated at the nexus of demographic transition, digital transformation, and institutional fragility. Increasing urban density, migration, and demographic shifts, coupled with disparities in digital access, exacerbate the risk of forgery. Institutional acceptance of minor irregularities—such as lenient duplicate issuance or incomplete identifiers—indicates systemic vulnerabilities, thereby fostering the development of intricate hybrid schemes. An effective response necessitates a fundamental shift beyond sanctions-focused strategies. A complete policy bundle should encompass:

- **Legal modernization:** Redefining legal principles to include digital credentials and hybrid misuse sequences.
- **Robust data governance:** Establishing a charter for identity data, enforcing interoperability standards, and creating a secure, independently monitored biometric infrastructure.
- **Process fortification:** Establishing risk-based controls, comprehensive audit trails, and standardized procedures at designated critical points.
- **Proactive systems:** Piloting early-warning mechanisms to detect forgery patterns pre-emptively.
- **Victim prevention:** Implementing digital literacy programs and legal assistance for at-risk populations to promote social equity.

In sum, the Tehran case demonstrates that addressing identity forgery in the twenty-first century requires a fundamental shift towards proactive, data-driven, and technologically advanced identity governance.

بازاندیشی سیاست کیفری در پرتو تحولات جمعیتی و جعل هویت: مطالعه

موردی استان تهران

محمد خانی^۱

۱. استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران. رایانامه: mohammad.khani@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

ایران طی دو دهه اخیر با کاهش باروری (حدود ۷/۱ فرزند به‌ازای هر زن در اوایل دهه ۱۴۰۰)، سالمندی جمعیت، رشد شهرنشینی و مهاجرت‌های درون‌کشوری مواجه بوده است و استان تهران با جمعیت بیش از ۱۳/۲ میلیون نفر، ۹۴ درصد جمعیت شهری و نزدیک به ۷ درصد سالمندان، متراکم‌ترین و مهاجرپذیرترین استان کشور به شمار می‌رود و فشار مضاعفی بر نظام ثبت‌احوال و احراز هویت وارد می‌کند؛ در این زمینه، پژوهش حاضر به بررسی رابطه میان شاخص‌های جمعیتی (تراکم شهری، مهاجرت بین‌استانی، ساختار سنی) و الگوهای جعل اسناد هویتی در تهران و ارزیابی میزان انطباق سیاست کیفری موجود با واقعیت‌های جمعیتی و فناوریانه می‌پردازد، به‌گونه‌ای که با رویکرد آمیخته همزمان، بخش کمی بر داده‌های ثبتی و قضایی-انتظامی استان تهران، طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳ و مدل‌های شمارشی نکاتیو بینومیال استوار بود و در بخش کیفی، ۱۰۰ مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته با قضات، پلیس، کارشناسان ثبت‌احوال و مدیران سامانه‌های هویتی و تحلیل ۵۰ پرونده کیفری انجام شد؛ نتایج کمی نشان‌دهنده روند افزایشی جعل هویتی و همبستگی مثبت آن با تراکم شهری و مهاجرت است و نسبت وابستگی سنی الگویی خمیده ارائه می‌دهد، درحالی‌که یافته‌های کیفی حاکی از غلبه جعل ترکیبی (سجلی-دیجیتال) و تمرکز جرم در سه گلوگاه پرتکرار یعنی اصلاح مشخصات و صدور المثنی، احراز هویت مالی و سیم‌کارت و دفاتر اسناد رسمی است و جعل هویتی غالباً مقدمه‌ای برای جرائم اقتصادی بوده است؛ در نتیجه‌گیری باید گفت جعل هویتی در تهران تنها جرم کیفری نیست، بلکه بازتاب تحولات جمعیتی و ضعف حکمرانی داده است و سیاست کیفری موجود ظرفیت پیشگیرانه محدودی دارد و گذار به رویکرد داده‌محور و فناوریانه با تعریف دقیق سند، منشور حکمرانی داده و بانک بیومتریک مستقل، شرط افزایش تاب‌آوری نهادی محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

بیومتریک، تحولات جمعیتی، ثبت‌احوال، جعل هویتی، سیاست کیفری.

استناد: خانی، محمد (۱۴۰۲). بازاندیشی سیاست کیفری در پرتو تحولات جمعیتی و جعل هویت: مطالعه موردی استان تهران.

فصلنامه جمعیت، ۳۰(۱۲۵)، ۱۱۵-۱۳۶.

© نویسندگان.

۱. مقدمه

در نظام‌های حقوقی مدرن، اسناد و شناسه‌های هویتی نه تنها مبنای بهره‌مندی از حقوق شهروندی و دسترسی به خدمات عمومی‌اند، بلکه ستون اصلی امنیت ملی، نظم اداری و عدالت کیفری محسوب می‌شوند. هرگونه خدشه در تولید، نگهداری یا اعتبارسنجی این اسناد می‌تواند به اختلال در حکمرانی هویتی، کاهش اعتماد عمومی، تضعیف سرمایه اجتماعی و افزایش آسیب‌پذیری نهادی بینجامد (مرادی قلعه، ۱۴۰۱: ۲). تحولات جمعیتی ایران در دهه‌های اخیر تصویری متفاوت از مخاطرات هویتی ترسیم کرده است. کاهش باروری تا حدود ۱/۷ فرزند به‌ازای هر زن، افزایش سهم سالمندان، تغییر ساختار خانوار و تمرکز جمعیت در کلان‌شهرها، الگوی سنتی ریسک جرم را دگرگون کرده است. در این میان، استان تهران به‌عنوان مترکم ترین و مهاجرپذیرترین استان کشور، جایگاهی ویژه دارد. براساس سرشماری ۱۳۹۵، جمعیت استان تهران بیش از ۱۳/۲ میلیون نفر بوده که حدود ۹۴ درصد آن در نقاط شهری ساکن‌اند و حدود ۲۰ درصد جمعیت را گروه سنی صفر-۱۴ سال و نزدیک به ۷ درصد را جمعیت ۶۵ سال و بیشتر تشکیل می‌دهد؛ ساختاری که از یک‌سو فشار بر نظام‌های ثبت‌احوال و احراز هویت را تشدید و از سوی دیگر، وزن گروه‌های بالقوه آسیب‌پذیر در برابر بزه‌دیدگی هویتی را افزایش می‌دهد. افزون بر این، تهران طی چند دهه اخیر مهم‌ترین مقصد مهاجرت‌های بین‌استانی بوده و بخش قابل توجهی از مهاجران برای دسترسی به کار، مسکن و خدمات، ناگزیر با نظام هویتی رسمی مواجه‌اند. این دگرگونی‌ها، الگوی فرصت‌های مجرمانه را در حوزه هویت تغییر داده و جعل یا سوءاستفاده از اسناد هویتی را به مسئله‌ای میان‌رشته‌ای و پیچیده بدل کرده است (موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۷۸؛ صادقیان، ۱۳۸۸: ۵). در چنین زمینه‌ای، سیاست کیفری غالب که هنوز عمدتاً مجازات‌محور، واکنشی و پسینی است، بدون پشتوانه زیرساخت‌های یکپارچه داده‌محور، بیومتریک و تبادل‌پذیر، کارآمدی محدودی در پیشگیری، کشف و پیگرد جعل هویتی دارد (قاضی و اسدی‌کوه‌باد، ۱۴۰۲: ۳؛ اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۲۵). این ضعف زمانی پررنگ‌تر می‌شود که جعل هویتی به‌مثابه جرم پیش‌زمینه با جرائم سازمان‌یافته، مهاجرت غیرقانونی، پول‌شویی و کلاهبرداری مالی پیوند می‌خورد و فقدان سازوکارهای هماهنگ فناوریانه، اقتدار قضایی و امنیتی را کاهش می‌دهد.

جعل هویتی صرفاً جرم مستقل نیست، بلکه در خوشه‌ای از جرائم اقتصادی و سازمان‌یافته -مانند کلاهبرداری، پول‌شویی، قاچاق انسان، فرار مالیاتی و انتقال غیرقانونی اموال- نقش تسهیلگر دارد؛ کنترل مؤثر آن اثر پیشگیرانه ضربدری بر سایر جرائم بر جای می‌گذارد (رجبی، ۱۳۹۹: ۵۸). همزمان گسترش خدمات دیجیتال دولت، استفاده از شناسه‌های هوشمند و

زیرساخت‌های الکترونیکی، هم ظرفیت احراز دقیق‌تر هویت را افزایش داده و هم سطح حمله و آسیب‌پذیری را بزرگ‌تر کرده است (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). این دوگانه، ضرورت بازنگری در سیاست کیفری را با تأکید بر حکمرانی فناورانه و داده‌محور برجسته می‌کند. این پژوهش با تمرکز تجربی بر استان تهران در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳، دو هدف اصلی را دنبال می‌کند: نخست، تبیین پیوند میان شاخص‌های تحولات جمعیتی (تراکم شهری، مهاجرت بین‌استانی، ساختار سنی) و الگوهای جعل یا سوءاستفاده از اسناد هویتی؛ دوم، ارزیابی میزان تناسب سیاست کیفری موجود با واقعیت‌های جمعیتی و فناورانه و طراحی بسته‌ای سیاستی برای تقویت حکمرانی هویت. اهداف فرعی شامل سنجش همبستگی میان شاخص‌های جمعیتی و نرخ پرونده‌های جعل هویتی، گونه‌شناسی جعل سجلی، دیجیتال و ترکیبی، شناسایی شکاف‌های فرایندی در چرخه صدور و اصلاح اسناد هویتی و ارائه پیشنهادهای حقوقی، فناورانه و نهادی است.

برای آزمون فرضیه‌ها از روش آمیخته همزمان استفاده شده است؛ داده‌های ثبتي ثبت‌احوال، آمارهای قضایی و انتظامی و داده‌های جمعیتی استان تهران با تحلیل مضمون مصاحبه‌های نیمه‌ساخت یافته با خبرگان دستگاه قضایی، ثبت‌احوال، نهادهای مالی و سامانه‌های هویتی تلفیق شده‌اند. این تلفیق امکان حرکت از سطح «میزان» به سطح «چگونگی» را فراهم کرده و مبنای طراحی بسته سیاستی پیشنهادی، شامل تعریف قانونی دقیق جعل هویتی، استانداردهای تبادل داده، بانک بیومتریک نظارت‌پذیر، نظارت فرایندی و سامانه هشدار زود هنگام است. با این حال، تمرکز تجربی بر تهران موجب می‌شود تعمیم نتایج به سطح ملی محتاطانه تفسیر شود.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. پیشینه نظری

تحلیل جعل هویتی در بستر تحولات جمعیتی نیازمند چارچوب نظری چندسطحی‌ای است که بتواند همزمان سطوح فردی، ساختاری، فناورانه و نهادی را پوشش دهد. این مقاله چهار ستون نظری را -با تأکید بر کاربرد تجربی آن‌ها- به کار می‌گیرد: نظریه فعالیت‌های روزمره، نظریه سبک زندگی، نظریه پنجره‌های شکسته و رویکرد انتقادی به سیاست کیفری. در کنار این‌ها، مفاهیم حکمرانی داده، امنیت هویتی و عدالت ترمیمی به عنوان لایه‌های مفهومی مکمل استفاده می‌شوند تا تصویری جامع از چالش‌های جعل هویتی در ایران معاصر ارائه شود.

نظریه فعالیت‌های روزمره کوهن و فلتون وقوع جرم را به همزمانی سه عنصر «مجرم با انگیزه»، «هدف مناسب» و «فقدان محافظ مؤثر» نسبت می‌دهد. در تهران متراکم و مهاجرپذیر،

افزایش تحرک جمعیتی، ناشناسی اجتماعی و فشار بر نهادهای احراز هویت، احتمال همزمانی این سه عنصر را در نقاطی چون دفاتر پیشخوان، دفاتر اسناد رسمی و کانال‌های صدور کارت‌های المثنی بالا می‌برد (صادقیان، ۱۳۸۸: ۳). این نظریه در بستر جمعیتی ایران اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا تغییرات ساختار خانوار و افزایش مهاجرت‌های درون‌کشوری موجب شده است که بسیاری از افراد در محیط‌های جدید، فاقد شبکه‌های حمایتی باشند و همین امر فرصت‌های جرم را افزایش دهد.

نظریهٔ سبک زندگی بر نقش الگوهای رفتاری و مصرفی، به‌ویژه در فضای دیجیتال، بر در معرض بودن جرم تأکید دارد. شکاف سواد دیجیتال و نابرابری در دسترسی به حمایت نهادی، ریسک بزه‌دیدگی را برای سالمندان، مهاجران و کم‌سوادان دیجیتال افزایش می‌دهد (بیابانی، ۱۳۹۹: ۵). استفادهٔ روزافزون از خدمات بانکداری دیجیتال، دولت الکترونیک و احراز هویت برخط، بدون آموزش کافی و کنترل‌های چندلایه، سطح حمله را برای جعل دیجیتال بالا می‌برد (محمدی، ۱۴۰۱). در این چارچوب، سبک زندگی دیجیتال به‌عنوان متغیری کلیدی در تحلیل جرم هویتی مطرح می‌شود؛ زیرا هرچه وابستگی به خدمات آنلاین بیشتر باشد، احتمال مواجهه با تهدیدهای جعل نیز افزایش می‌یابد.

نظریهٔ پنجره‌های شکستهٔ ویلسون و کلینگ بیان می‌کند که تساهل نسبت به بی‌نظمی‌های خرد، سیگنال تحمل ناهنجاری گسترده‌تر را به جامعه مخابره می‌کند. در حوزهٔ هویت، نگاه تساهل‌آمیز به جعل‌های خرد—مانند اصلاحات بدون کنترل کافی، صدور کارت‌های المثنی با احراز هویت سطحی، یا پذیرش شناسه‌های ناقص در سامانه‌های محلی—می‌تواند سیگنال ضعف نهادی و بی‌نظمی اداری باشد و زمینهٔ جسارت بیشتر برای جعل‌های ترکیبی و نظام‌مند را فراهم کند (رجبی، ۱۳۹۹: ۵۱).

رویکرد انتقادی به سیاست کیفری، بر نقد تمرکز صرف بر مجازات پستی و ضرورت گذار به سیاست کیفری پیش‌دستانه، فناورانه و مشارکتی تأکید دارد. در ایران، سیاست کیفری در قبال جعل هویتی، عمدتاً سزاکرایانه، فاقد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه و فاقد استانداردهای تبادل‌پذیری داده میان نهادهای قضایی، ثبتی و امنیتی توصیف شده است (اسماعیلی، ۱۴۰۳: ۲۲۶؛ قاضی، ۱۴۰۲: ۷). این رویکرد بستری تحلیلی برای نقد وضعیت موجود و طراحی مداخلات معطوف به حکمرانی داده فراهم می‌کند؛ مفاهیم حکمرانی داده، امنیت هویتی و عدالت ترمیمی نیز چارچوب را تکمیل می‌کنند. حکمرانی داده به اصول مدیریت، حفاظت و تبادل داده‌های هویتی می‌پردازد؛ امنیت هویتی بر حفاظت از اطلاعات شخصی و اعتبارسنجی چندلایه تأکید می‌کند؛ و عدالت ترمیمی، به‌جای تمرکز صرف بر مجازات، بر بازسازی اعتماد، جبران خسارت و

اصلاح فرایندها استوار است. این مفاهیم در بحث پیشنهادهای سیاستی برای بانک بیومتریکی نظارت‌پذیر، منشور حاکمیت داده‌ هویتی و نظام پاسخگویی نهادی به کار گرفته می‌شوند و نقش مهمی در بازسازی اعتماد عمومی نسبت به نهادهای ثبتی و قضایی ایفا می‌کنند (بیگدلی، ۱۴۰۴: ۳۲؛ روحی، ۱۳۹۶: ۱۲).

۲-۲. پیشینه تجربی

در پیشینه داخلی، مرادی‌قلعه و همکاران (۱۴۰۱: ۲) به تحلیل حقوق کیفری جعل اسناد هویتی و خلأهای قانونی و نهادی پرداخته‌اند. موسوی و احمدی (۱۴۰۱: ۷۸) با استفاده از داده‌های ثبت‌احوال به تحلیل آماری جعل اسناد هویتی در سطح کشور و ارتباط آن با برخی شاخص‌های جمعیتی پرداخته‌اند. بیابانی و همکاران (۱۳۹۹: ۴) شیوه‌های نوین جعل دیجیتال و ضرورت سامانه‌های هشدار را بررسی کرده‌اند. اسماعیلی (۱۴۰۳: ۲۲۶) جرائم ثبتی را در پرتو سیاست کیفری موجود و اصلاحات فناورانه تحلیل کرده است. رجبی (۱۳۹۹: ۵۸) بر نقش ضعف نظارت در دفاتر اسناد رسمی و تساهل نهادی در گسترش جعل تأکید کرده است. قاضی (۱۴۰۲: ۷) ناکارآمدی رویکرد مجازات‌محور در مواجهه با جعل فناورانه را برجسته کرده است. بیگدلی (۱۴۰۴: ۳۲) سیر تحولات قانونی جعل در قوانین کیفری را واکاوی کرده و ضرورت بازنگری مفهومی را نشان داده است. روحی (۱۳۹۶: ۱۲) جایگاه جرائم مربوط به سند هویتی را در حقوق ثبتی ایران بررسی کرده و به خلأهای اجرایی پرداخته است. صادقیان (۱۳۸۸: ۵) در تحلیل جعل در مناطق مرزی، به فشارهای هویتی، تبعیض‌های اداری و نابرابری دسترسی به خدمات اشاره کرده است.

در حوزه جمعیت و سیاست کیفری، غفاری و کیازا (۱۳۸۳: ۴۵) به نقش ساختار جمعیتی در تحولات اجتماعی پرداخته‌اند و ترکاشوند و ایران‌نژاد (۱۴۰۳: ۹۸) پیوند تحولات جمعیتی و سیاست کیفری را در سطح کلان بررسی کرده‌اند. کاربرد GIS در تحلیل فضایی جرم در پژوهش حسینی و شریفی (۱۳۹۷: ۶۲) نشان می‌دهد که تراکم و الگوهای فضایی شهر نقش مهمی در توزیع جرائم شهری دارند. این یافته‌ها اهمیت تحلیل فضایی جعل هویتی را در تهران دوچندان می‌سازد، زیرا تراکم جمعیتی و مهاجرت‌های بین‌استانی به‌طور مستقیم بر فرصت‌های جرم اثر می‌گذارند.

۲-۳. مدل مفهومی پژوهش

جمع‌بندی پیشینه نظری و تجربی نشان می‌دهد که جعل هویتی در تهران در نقطه تلاقی سه

خوشه متغیر قرار دارد:

الف) تحولات ساختاری جمعیت (تراکم شهری، سهم مهاجران، نسبت وابستگی سنی) که بر فرصت‌های جرم و بزه‌دیدگی اثر می‌گذارند؛

ب) الگوهای سبک زندگی و دیجیتالی‌شدن خدمات (گسترش دولت الکترونیک، بانکداری دیجیتال و احراز هویت برخط) که سطح حمله و ریسک جعل دیجیتال و ترکیبی را تعیین می‌کنند؛

ج) ویژگی‌های سیاست کیفری و حکمرانی داده (تعریف‌های قانونی، زیرساخت‌های اطلاعاتی، استانداردهای تبادل داده و بیومتریک) که میزان تاب‌آوری نهادی در برابر جعل هویتی را مشخص می‌کنند.

براین اساس، مدل مفهومی پژوهش بر پیوند سه سطح «ساختار جمعیتی»، «فرصت‌ها و سبک‌های زندگی هویتی-دیجیتال» و «پاسخ نهادی و سیاست کیفری» استوار است. در این چارچوب، تراکم شهری، سهم مهاجران بین استانی و نسبت وابستگی سنی، از رهگذر افزایش ناشناسی اجتماعی، فشار مضاعف بر نهادهای احراز هویت و تمرکز گروه‌های آسیب‌پذیر، ریسک جعل سجلی و دیجیتال را ارتقا می‌دهند؛ درحالی‌که ضعف حکمرانی داده و غلبه رویکرد مجازات‌محور، امکان مداخله پیش‌دستانه را محدود می‌سازد (مرادی‌قلعه، ۱۴۰۱: ۲۳؛ موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۴۵؛ بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۸).

از منظر فناورانه، گسترش خدمات دیجیتال دولت و بانکداری برخط، هم ظرفیت احراز دقیق‌تر هویت را افزایش داده و هم سطح حمله را بزرگ‌تر کرده است؛ به‌گونه‌ای که هرچه وابستگی به سامانه‌های دیجیتال بیشتر شود، احتمال سوءاستفاده از شکاف‌های امنیتی نیز فزونی می‌یابد (بیابانی، ۱۳۹۹: ۵۶؛ محمدی، ۱۴۰۱: ۹۱). از منظر نهادی، ضعف هماهنگی میان نهادهای قضایی، انتظامی و ثبتی و فقدان استانداردهای تبادل داده و بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه، کارآمدی سیاست کیفری را کاهش داده و فرصت‌های ارتکاب جرم را افزایش داده است (اسماعیلی، ۱۴۰۳: ۳۲؛ رجبی، ۱۳۹۹: ۶۰).

عدالت ترمیمی به‌عنوان رویکردی مکمل می‌تواند در بازسازی اعتماد عمومی و جبران خسارت‌های ناشی از جعل هویتی نقش‌آفرین باشد و در ترکیب با سیاست کیفری داده‌محور، به بازسازی سرمایه اجتماعی و کاهش آسیب‌پذیری نهادی یاری رساند (بیگدلی، ۱۴۰۴: ۱۴؛ روحی، ۱۳۹۶: ۸۸).

این مدل مفهومی، مبنای انتخاب متغیرهای کمی (نرخ پرونده‌های جعل هویتی، تراکم شهری، سهم مهاجران، نسبت وابستگی و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی) و طراحی محورها و

پرسش‌های مصاحبه‌های کیفی و تحلیل پرونده‌ها در این پژوهش بوده است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

۳-۱. نوع تحقیق و طرح پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، توصیفی-تحلیلی و از نظر طرح، مبتنی بر روش آمیخته همزمان است که در آن داده‌های کمی و کیفی به طور موازی گردآوری و در مرحله تفسیر نهایی تلفیق شده‌اند. در لایه کمی، از داده‌های سالانه استان تهران در دوره ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳ برای برآورد رابطه میان برخی شاخص‌های جمعیتی و نرخ پرونده‌های مرتبط با جعل و سوءاستفاده از اسناد هویتی استفاده شده است. واحد تحلیل، «سال-استان» است و با توجه به تمرکز بر استان تهران، عملاً یک سری زمانی کوتاه در سطح استانی محسوب می‌شود. در لایه کیفی، داده‌ها از دو منبع اصلی به‌دست آمده است:

۱. مصاحبه‌های نیمه‌ساخت‌یافته با خبرگان نهادی در پنج گروه: قضات کیفری، افسران پلیس تخصصی (از جمله پلیس فتا و آگاهی)، کارشناسان ثبت‌احوال و دفاتر پیشخوان، سردفتران و دفتریاران دفاتر اسناد رسمی و مدیران یا کارشناسان ارشد سامانه‌های هویتی در نهادهای مالی، اپراتورها و دولت الکترونیک؛
۲. نمونه‌خوانی ۵۰ پرونده کیفری مرتبط با جعل هویتی که پس از حذف کامل شناسه‌های شخصی برای تحلیل فرایندی انتخاب شده‌اند.

در بخش کمی، متغیر وابسته «نرخ پرونده‌های جعل هویتی به‌ازای هر صد هزار نفر جمعیت» محاسبه شد و برای برآورد رابطه آن با متغیرهای مستقل، از مدل‌های شمارشی نگاتیو بینومیل (ترکاشوند و ایران‌نژاد، ۱۴۰۳: ۱۵)، با لحاظ کردن لگاریتم جمعیت به‌عنوان offset استفاده شد. انتخاب مدل نگاتیو بینومیل بر اساس ماهیت شمارشی متغیر وابسته و وجود پراکندگی بیش‌ازحد در توزیع تعداد پرونده‌ها صورت گرفت؛ آزمون نسبت درست‌نمایی نشان داد که این مدل نسبت به مدل پواسون برازش مناسب‌تری دارد. با توجه به طول محدود سری زمانی، نتایج کمی بیشتر جنبه توصیفی و اکتشافی داشته و در تفسیر روابط علی با احتیاط برخورد شده است.

در بخش کیفی، متن مصاحبه‌ها و پرونده‌ها با روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای (باز، محوری و گزینشی) به‌وسیله دو تحلیلگر مستقل تحلیل شد و برای افزایش اعتبار، از مثلث‌سازی منابع (ترکیب داده‌های مصاحبه، پرونده و اسناد حقوقی) استفاده شد. ترکیب این دو لایه در قالب طرح آمیخته همزمان، این امکان را داده است تا روندهای کمی مربوط به میزان و جهت تغییرات، با

درک عمیق از منطق کنشگران، خلأهای فرایندی و مسیرهای پرونده‌ای تلفیق شود و گذار از سطح «چقدر» به سطح «چگونه و چرا» تحقق یابد (موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۷۹).

۲-۳. جامعه، داده‌ها و شیوه نمونه‌گیری

۳-۲-۱. بخش کمی

جامعه آماری در لایه کمی این پژوهش، کلیه پرونده‌های کیفری مرتبط با جعل و سوءاستفاده از اسناد هویتی در استان تهران طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳ را دربرمی‌گیرد. این انتخاب مبتنی بر ضرورت پوشش کامل و جامع داده‌ها بوده است تا تصویری دقیق از روندهای جرم‌شناختی و ارتباط آن با تحولات جمعیتی و نهادی ارائه شود. داده‌های مورد نیاز به‌صورت نظام‌مند از سه منبع رسمی گردآوری شد:

۱. سازمان ثبت احوال کشور: اطلاعات مربوط به وقایع حیاتی، تغییرات و اصلاحات سجلی، صدور اسناد المثنی و برخی شاخص‌های مرتبط با مهاجرت ثبت‌شده، که به‌عنوان داده‌های پایه در تحلیل روندهای هویتی مورد استفاده قرار گرفت (ثبت‌احوال، ۱۴۰۲: ۴۱).

۲. قوه قضاییه و پلیس: آمار پرونده‌های کیفری دارای کدهای استاندارد جرائم مرتبط با جعل و سوءاستفاده از اسناد هویتی، که امکان محاسبه نرخ وقوع جرم و مقایسه آن در طول زمان را فراهم ساخت (قوه‌قضاییه، ۱۴۰۱: ۷۲).

۳. مرکز آمار ایران: شاخص‌های جمعیتی شامل جمعیت کل و شهری، ساختار سنی، نسبت وابستگی، تراکم شهری و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی، که به‌عنوان متغیرهای زمینه‌ای در مدل‌های آماری وارد شدند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۶: ۲۷).

راهبرد اصلی در این بخش، تمام‌شماری در دسترس بوده است؛ بدین معنا که تمامی پرونده‌های موجود در بازه زمانی مورد نظر در محاسبه نرخ‌ها و تحلیل روابط وارد شدند تا سوگیری ناشی از نمونه‌گیری به حداقل برسد (ترکاشوند و ایران‌نژاد، ۱۴۰۳: ۹). برهمین اساس، ابتدا داده‌های سالانه مربوط به تعداد پرونده‌های جعل هویتی در استان تهران استخراج و سپس با جمعیت همان سال هم‌تراز شد تا نرخ‌ها به‌ازای هر صد هزار نفر محاسبه شود. این روش، امکان مقایسه دقیق میان سال‌ها و تحلیل رابطه میان شاخص‌های جمعیتی و روندهای جعل هویتی را فراهم ساخت و از منظر روش‌شناختی، اعتبار نتایج را افزایش داد (بیابانی، ۱۳۹۹: ۵۶).

۳-۲-۲. بخش کیفی

در لایه کیفی، جامعه مورد مطالعه شامل خبرگان درگیر در چرخه صدور، اصلاح، احراز و

رسیدگی به اسناد هویتی در استان تهران است. با هدف دستیابی به تصویر چندبعدی از فرایند جعل هویت، پنج گروه نهادی به‌طور مشخص هدف قرار گرفتند:

۱. قضات کیفری (به‌ویژه قضات شعب رسیدگی کننده به جرائم جعل، جرائم اقتصادی و جرائم ثبتی)؛

۲. افسران پلیس تخصصی (شامل پلیس فتا، آگاهی و واحدهای مرتبط با اسناد و هویت)؛

۳. کارشناسان ثبت‌احوال و مسئولان دفاتر پیشخوان دولت، درگیر در تغییر مشخصات و صدور اسناد المثنی؛

۴. سردفتاران و دفتریاران دفاتر اسناد رسمی در مناطق مختلف شهری؛

۵. مدیران و کارشناسان ارشد سامانه‌های هویتی در نهادهای مالی، اپراتورهای تلفن همراه و بسترهای دولت الکترونیک.

نمونه‌گیری در این بخش به‌صورت هدفمند با تأکید بر بیشینه تنوع در سطح نوع سازمان، سطح مسئولیت، سابقه خدمت و موقعیت جغرافیایی در شهر تهران انجام شد. در کنار این راهبرد، برای شناسایی خبرگان کلیدی و افراد دارای تجربه عمیق در پرونده‌های جعل هویتی، از روش گلوله‌برفی کنترل‌شده (حسینی و شریفی، ۱۳۹۷: ۹۲) استفاده شد تا از یک‌سو دسترسی به شبکه‌های تخصصی تسهیل شود و از سوی دیگر، ترکیب نمونه به سمت گروه‌های محدود و همفکر منحرف نشود. در مجموع، ۱۰۰ مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته در میان این پنج گروه انجام شد؛ ترکیب تقریبی مصاحبه‌شوندگان به این صورت است: حدود ۲۰ قاضی کیفری، ۲۰ افسر پلیس تخصصی، ۲۰ کارشناس ثبت‌احوال و دفاتر پیشخوان، ۲۰ سردفتر و دفتریار، و ۲۰ مدیر یا کارشناس ارشد سامانه‌های هویتی. گردآوری داده‌ها تا زمان رسیدن به اشباع نظری در هر گروه ادامه یافت.

افزون بر مصاحبه‌ها، ۵۰ پرونده کیفری مرتبط با جعل هویتی - شامل پرونده‌های مختومه و در جریان - با هماهنگی مراجع ذی‌ربط و پس از حذف کامل هرگونه شناسه شخصی، برای تحلیل فرایندی انتخاب و بررسی شدند. معیار انتخاب پرونده‌ها، پوشش سه‌گونه اصلی جعل (سجلی، دیجیتالی و ترکیبی)، تنوع در نوع سند و جرم ثانویه (کلاهبرداری، انتقال مال، پول‌شویی و...) و دربرگرفتن گلوگاه‌های مختلف نهادی بود.

۳-۳. تعاریف عملیاتی و سنجه‌ها

در این پژوهش «سند یا نشانه هویتی» به هر سند فیزیکی یا الکترونیکی اطلاق می‌شود که برای اثبات هویت فرد در تعامل با نهادهای دولتی، قضایی، مالی و ارائه‌دهندگان خدمات عمومی

به کار می‌رود؛ از جمله شناسنامه، کارت ملی هوشمند، گواهی‌های ثبت وقایع، اسناد سجلی مرتبط با تغییر مشخصات، امضای دیجیتال، گواهی‌های الکترونیکی و اعتبارنامه‌های برخط مورد استفاده در سامانه‌های احراز هویت (روحی، ۱۳۹۶: ۸۷؛ مرادی‌قلعه و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۸). بر این مبنای «جعل هویتی» به صورت سه‌گانه زیر عملیاتی شده است:

جعل سجلی: استفاده مجرمانه از رخنه‌ها و ضعف‌های فرایند ثبت و اصلاح وقایع حیاتی و مشخصات سجلی، شامل دستکاری در اطلاعات هویتی، سوءاستفاده از فرایند اصلاح مشخصات، جعل یا استفاده غیرمجاز از اسناد سجلی و صدور المثنی (روحی، ۱۳۹۶: ۸۸).

جعل دیجیتال: تصاحب یا جعل اعتبارنامه‌های الکترونیکی، دستکاری در مدارک دیجیتال مورد استفاده در سامانه‌های احراز هویت، و نفوذ یا دورزدن زنجیره صدور، نگهداری و اعتبارسنجی شناسه‌های برخط (محمدی، ۱۴۰۱: ۲۷).

جعل ترکیبی: بهره‌برداری پیوسته و مرحله‌به‌مرحله از رخنه‌های اداری و دیجیتال؛ به گونه‌ای که جعل یا دستکاری در اسناد سجلی با جعل دیجیتال و استفاده از سامانه‌های برخط برای تکمیل چرخه جرم ترکیب می‌شود (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰).

متغیر وابسته در لایه کمی، نرخ پرونده‌های مرتبط با جعل هویتی به‌ازای هر صد هزار نفر جمعیت در استان تهران در هر سال است. برای آزمون حساسیت تحلیل، نرخ جایگزین مبتنی بر جمعیت شهری استان نیز محاسبه شده تا تفاوت میان کل جمعیت و جمعیت شهری در نظر گرفته شود (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۶: ۲۹).

متغیرهای توضیحی اصلی شامل سه شاخص کلیدی هستند که به‌طور مستقیم با فرصت‌های ارتکاب جعل هویتی و فشارهای اجتماعی-جمعیتی ارتباط دارند: تراکم شهری، سهم مهاجران بین‌استانی در جمعیت استان و نسبت وابستگی سنی. به‌منظور کنترل اثر عوامل زمینه‌ای، مجموعه‌ای از متغیرهای کنترلی شامل درآمد سرانه واقعی، نرخ بیکاری، ضریب نفوذ اینترنت و تلفن همراه و برخی شاخص‌های منتخب نظارت اداری نیز وارد مدل شده‌اند.

۳-۴. ابزار گردآوری، پاک‌سازی و تحلیل داده‌ها

۳-۴-۱. بخش کمی

برای گردآوری داده‌های کمی، فرم‌های اختصاصی استخراج بر اساس جداول رسمی و کدهای استاندارد جرم‌انگاری در نظام آماری قوه قضاییه و پلیس طراحی شد تا جرائم مربوط به جعل و سوءاستفاده از اسناد هویتی به‌طور دقیق از سایر انواع جعل تفکیک شود و اعتبار نتایج حفظ شود (قوه قضاییه، ۱۴۰۱: ۷۲). داده‌های سالانه استان تهران در فاصله سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳

گردآوری و با اطلاعات جمعیتی متناظر از سرشماری و برآوردهای رسمی مرکز آمار ایران تلفیق شد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۶: ۲۷) و این تلفیق امکان محاسبه نرخ‌های استاندارد به‌ازای هر صد هزار نفر و مقایسه روندها در طول زمان را فراهم ساخت. در مرحله پاک‌سازی، رکوردهای تکراری یا ناسازگار حذف و خطاهای ثبت اصلاح شد تا انسجام داده‌ها تضمین شود. برای همسازسازی نرخ‌ها با ساختار سنی جمعیت، از روش استانداردسازی سنی مبتنی بر سرشماری ۱۳۹۵ استفاده شد (همان: ۳۰) تا اثر تغییرات ترکیب سنی کنترل شود و نتایج قابلیت مقایسه بیشتری پیدا کنند. در تحلیل آماری، ابتدا جداول فراوانی، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و نمودارهای سری زمانی تهیه شد و سپس برای بررسی رابطه میان نرخ پرونده‌های جعل هویتی و متغیرهای جمعیتی و زمینه‌ای، از مدل شمارشی نگاتیو بینومیال با در نظر گرفتن جمعیت به‌عنوان offset بهره گرفته شد (ترکاشوند و ایران‌نژاد، ۱۴۰۳: ۱۵). این مدل به دلیل توانایی در مدیریت داده‌های شمارشی با پراکندگی زیاد، ابزار مناسبی برای برآورد روابط پیچیده میان متغیرهای جمعیتی و نرخ وقوع جرم بود و نتایجی معتبر و قابل‌اتکا ارائه کرد.

۳-۴-۲. بخش کیفی و تحلیل پرونده‌ها

در بخش کیفی پژوهش، پروتکل مصاحبه نیمه‌ساخت یافته بر اساس پنج محور اصلی شامل شیوه‌های ارتکاب جعل در اسناد سجلی، دیجیتال و ترکیبی، گلوگاه‌ها و خلأهای فرایندی و فناوریانه، نقاط ضعف در احراز هویت حضوری و برخط، ارزیابی سیاست کیفری موجود و موانع نهادی اجرای آن و پیشنهادهای اصلاحی در سطوح قانونی، فناوریانه، نهادی و آموزشی طراحی شد؛ مصاحبه‌ها پس از اخذ رضایت آگاهانه ضبط و پیاده‌سازی شد و داده‌ها با ترکیب کدهای نظری و برآمده از متن در نرم‌افزار تحلیل کیفی کدگذاری شدند، به‌گونه‌ای که دو تحلیلگر مستقل بخش عمده‌ای از مصاحبه‌ها را کدگذاری کرده و موارد اختلاف در جلسات مشترک رفع شد؛ همچنین برای بررسی پرونده‌های کیفری، چک‌لیست ساخت‌یافته‌ای تدوین شد که متغیرهایی چون نوع سند هویتی، نوع جعل، مسیر ارتکاب جرم، ابزارهای مورد استفاده، جرم ثانویه، فاصله زمانی تا کشف، نتیجه قضایی و نشانه‌های زمینه‌ای را پوشش می‌داد؛ در کنار این دو منبع، تحلیل حقوقی-متنی مواد قانونی، آرای وحدت رویه، بخشنامه‌ها و مصوبات مرتبط با اسناد هویتی و جعل آن‌ها انجام شد تا ابهام‌های مفهومی و خلأهای موجود در پوشش جعل دیجیتال و ترکیبی در سیاست کیفری شناسایی شود.

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. الگوهای کمی جعل هویتی در استان تهران

تحلیل سری زمانی نشان می‌دهد که نرخ پرونده‌های جعل هویتی در استان تهران طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳ روندی افزایشی داشته است؛ این رشد به‌ویژه در دوره‌هایی که خدمات دیجیتال و احراز هویت برخط در حوزه‌هایی مانند بانکداری، ثبت‌نام‌های الکترونیک و خدمات دولتی گسترش یافته‌اند، چشمگیرتر بوده است (موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۸۴؛ محمدی، ۱۴۰۱: ۲۸). هرچند طول این دوره کوتاه است و امکان ارزیابی بلندمدت را محدود می‌کند اما همین بازه شش‌ساله نیز نشان‌دهنده همزمانی نسبی میان توسعه خدمات دیجیتال و افزایش پرونده‌های جعل هویتی است. نتایج مدل آماری نگاتیو بینومیال نشان داد که تراکم شهری و سهم مهاجران بین‌استانی در جمعیت استان، با نرخ جعل هویتی رابطه‌ای مثبت و معنادار دارند؛ به‌گونه‌ای که با افزایش تراکم و نسبت مهاجران، احتمال وقوع این جرائم بالا می‌رود (ترکاشوند و ایران‌نژاد، ۱۴۰۳: ۱۵). همچنین نسبت وابستگی سنی الگویی خمیده را آشکار می‌سازد؛ به این معنا که هم افزایش جمعیت جوان و هم افزایش سهم سالمندان در ساختار سنی، با نرخ‌های بالاتر جعل هویتی همراه بوده‌اند، هرچند سازوکارهای این دو وضعیت متفاوت است (غفاری و کیاژا، ۱۳۸۳: ۷۰). این یافته‌ها در چارچوب نظری فعالیت‌های روزمره و سبک زندگی قابل توضیح‌اند؛ تراکم شهری و تحرک جمعیتی شرایطی را فراهم می‌کنند که سه عنصر «مجرم با انگیزه»، «هدف مناسب» و «فقدان محافظ مؤثر» در فضاهای خدماتی و اداری مانند دفاتر پیشخوان، دفاتر اسناد رسمی و واحدهای مالی همزمان حضور یابند. در این میان، شکاف سواد دیجیتال و نابرابری در دسترسی به حمایت نهادی، گروه‌هایی چون سالمندان، مهاجران و افراد کم‌سواد دیجیتال را در معرض ریسک بالاتر بزه‌دیدگی هویتی قرار می‌دهد (صادقیان، ۱۳۸۸: ۵؛ بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰). با این حال، به دلیل محدودیت داده‌ها، این روابط در سطح همبستگی ساختاری تفسیر شده و از نتیجه‌گیری‌های علی پرهیز شده است.

۴-۲. گونه‌شناسی جعل و گلوگاه‌های فرایندی

تحلیل ۵۰ پرونده ناشناس شده نشان داد که در نمونه مورد بررسی، جعل ترکیبی— یعنی تلفیق رخنه‌های سجلی و دیجیتال – بیشترین فراوانی را داشته و پس از آن جعل دیجیتال و سپس جعل سجلی قرار گرفته‌اند. این الگو به‌روشنی نشان‌دهنده درهم‌تنیدگی ضعف‌های اداری و فناورانه در چرخه صدور، اصلاح و احراز هویت است. در بیش از نیمی از پرونده‌ها، جعل هویتی به‌عنوان جرم مقدماتی زمینه ارتکاب جرائمی چون کلاهبرداری مالی، انتقال غیرقانونی اموال،

پول شویی و سوءاستفاده از تسهیلات بانکی را فراهم کرده است (رجبی، ۱۳۹۹: ۵۸؛ مرادی‌قلعه و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۳). تلفیق یافته‌های پرونده‌ها و مصاحبه‌ها سه گلوگاه اصلی را در وقوع جعل هویتی آشکار ساخت: نخست، اصلاح مشخصات و صدور المثنی در ثبت‌احوال و دفاتر پیشخوان در شرایط ضعف کنترل ثانویه و نبود اتصال برخط؛ دوم، احراز هویت مالی و سیم‌کارت در بانک‌ها، مؤسسات مالی و اپراتورهای تلفن همراه، به‌ویژه در فرایندهایی که سرعت و سهولت بر دقت غلبه دارد (محمدی، ۱۴۰۱: ۲۹؛ کریمی و رضایی، ۱۳۹۸: ۵۸)؛ و سوم، دفاتر اسناد رسمی در تنظیم اسناد مهم مالی و ملکی، زمانی که احراز هویت صرفاً به کنترل‌های ظاهری یا استعلام‌های ناقص محدود می‌شود (رجبی، ۱۳۹۹: ۵۱؛ روحی، ۱۳۹۶: ۸۷). در بخش قابل‌توجهی از پرونده‌ها، فاصله زمانی میان وقوع تا کشف معتبر جعل هویتی چند هفته تا چند ماه برآورد شد و نقض‌های پرتکرار شامل فقدان تفکیک وظایف، اتکای صرف به احراز هویت چشمی و نبود همراستاسازی و تبادل برخط داده‌ها میان نهادهای کلیدی بوده است (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۲؛ اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۲۹). همچنین، الگوی مشترک بزه‌دیده‌پذیری نشان می‌دهد که سالمندان، افراد کم‌سواد دیجیتال و بخشی از مهاجران و اتباع بیش از دیگران در معرض خطر جعل هویتی و سوءاستفاده قرار دارند (صادقیان، ۱۳۸۸: ۵؛ حسینی و شریفی، ۱۳۹۷: ۹۲؛ موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۸۴).

۵. بحث

۵-۱. تبیین نظری یافته‌ها

یافته‌های کمی و کیفی این پژوهش، به‌طور همزمان چارچوب نظری آن را تقویت و اعتباربخشی می‌کنند. افزایش پرونده‌های جعل هویتی در بستر تراکم شهری و مهاجرت‌پذیری استان تهران، همراه با تمرکز وقوع جرم در گلوگاه‌هایی که نظارت فرایندی و فناورانه در آن‌ها ضعیف‌تر است، نمونه‌ای روشن از همزمانی سه عنصر کلیدی نظریه فعالیت‌های روزمره یعنی «مجرم با انگیزه»، «هدف مناسب» و «فقدان محافظ مؤثر» در فضاهای خاص شهری به شمار می‌رود (صادقیان، ۱۳۸۸: ۵؛ حسینی و شریفی، ۱۳۹۷: ۹۵). این همزمانی نشان می‌دهد که تغییرات جمعیتی و فشارهای ناشی از مهاجرت و تراکم، بستر مناسبی برای شکل‌گیری فرصت‌های جرم فراهم می‌آورند.

از سوی دیگر، شکاف سواد دیجیتال و نابرابری در دسترسی به حمایت نهادی برای گروه‌های خاص نظیر سالمندان، مهاجران و حاشیه‌نشینان، با تأکید نظریه سبک زندگی بر نقش الگوهای استفاده از امکانات، زمان و فناوری همخوانی دارد (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰؛

غفاری و کیاژا، ۱۳۸۳: ۷۲). این امر نشان می‌دهد که تفاوت در سطح مهارت‌های دیجیتال و میزان بهره‌گیری از فناوری، نه تنها بر کیفیت زندگی روزمره اثرگذار است، بلکه به‌طور مستقیم بر میزان آسیب‌پذیری در برابر جعل هویتی نیز تأثیر دارد.

یافته‌های کیفی همچنین آشکار می‌سازند که تساهل نهادی نسبت به جعل‌های خرد و نقص در کنترل‌های فرایندی در گلوگاه‌های پرتکرار، نوعی «پیام نهادی» به بازیگران ارسال می‌کند؛ پیامی که بر اساس آن، نظام حقوقی و اداری حساسیت کافی نسبت به بی‌نظمی‌های کوچک ندارد. این وضعیت با مضمون نظریه «پنجره‌های شکسته» قابل تفسیر است و به تدریج زمینه‌جسارت بیشتر در ارتکاب جعل‌های نظام‌مند و سازمان‌یافته را فراهم می‌آورد (رجبی، ۱۳۹۹: ۵۸). بدین ترتیب، فقدان واکنش مؤثر به تخلفات خرد، می‌تواند چرخه‌ای از بی‌نظمی‌های کوچک تا جرائم سازمان‌یافته را فعال کند و ظرفیت بازدارندگی نهادی را کاهش دهد.

۵-۲. نقد سیاست کیفری موجود

در سطح حقوقی و نهادی، تحلیل اسناد، قوانین و مصاحبه‌های تخصصی نشان می‌دهد که تعریف قانونی «سند هویتی» و دامنه‌شمول آن نسبت به اسناد دیجیتال و اعتبارنامه‌های برخط همچنان با ابهام، پراکندگی و در مواردی ناکافی بودن مواجه است. این وضعیت موجب شده برخی مصادیق جعل دیجیتال و ترکیبی، به‌طور صریح در قلمرو مفهومی مقررات موجود جای نگیرند و زمینه‌ساز تفسیرهای متعارض و رویه‌های ناهمگون میان مراجع قضایی و اداری شوند (روحی، ۱۳۹۶: ۸۷؛ زادقیان، ۱۳۸۸: ۲۷؛ مرادی‌قلعه و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۱؛ بیگدلی، ۱۴۰۴: ۳۲). چنین خلأ مفهومی نه تنها موجب کاهش انسجام حقوقی می‌شود، بلکه به‌طور عملی ظرفیت نظام عدالت کیفری در مواجهه با جرائم نوپدید هویتی را محدود می‌سازد.

همزمان، فقدان استانداردهای روشن برای تبادل‌پذیری داده‌ها و نبود بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه میان نهادهای کلیدی، از جمله ثبت‌احوال، قوه قضاییه، پلیس، بانک‌ها و اپراتورهای ارتباطی، سبب شده سیاست کیفری موجود عملاً بر تشدید مجازات پس از وقوع جرم متمرکز بماند. در نتیجه، ظرفیت پیشگیرانه و امکان کشف زود هنگام طرح‌های جعل هویتی به شدت محدود شده است (اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۲۶؛ قاضی و اسدی‌کوه‌باد، ۱۴۰۲: ۷). این ضعف نهادی، به‌ویژه در شرایطی که جعل هویتی به‌عنوان جرم پیش‌زمینه برای جرائم اقتصادی و سازمان‌یافته عمل می‌کند، پیامدهای گسترده‌ای برای امنیت اجتماعی و اعتماد عمومی دارد.

به بیان دیگر، نتایج پژوهش‌های قبینه‌ای روشن برای رویکرد انتقادی به سیاست کیفری فراهم می‌کند؛ غلبه رویکرد مجازات‌محور، ضعف حکمرانی داده و بی‌توجهی به ابعاد ترمیمی و فرایندی

عدالت کیفری، تاب‌آوری نهادی در برابر جعل هویتی را تضعیف کرده و گذار به سیاست کیفری پیش‌دستانه، داده‌محور و فناورانه را به تعویق انداخته است (ترکاشوند و ایران‌نژاد، ۱۴۰۳: ۲۳؛ موسوی و احمدی، ۱۴۰۱: ۸۸). در این چارچوب، ضرورت بازنگری در تعریف قانونی سند هویتی، تدوین منشور حکمرانی داده و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه با نظارت مستقل، پیش‌شرطی اساسی برای ارتقای کارآمدی و تاب‌آوری نهادی در برابر مخاطرات جعل هویتی محسوب می‌شود.

۵-۳. جمع‌بندی تحلیلی و ارزیابی خبرگان

تلفیق داده‌های کمی، کیفی و حقوقی در این پژوهش، تصویری چندلایه و جامع از پدیده جعل هویتی در استان تهران ترسیم کرده است. از منظر کمی، یافته‌ها نشان می‌دهند که در دوره ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳، جعل هویتی نه تنها از حیث تعداد پرونده‌ها رشدی محسوس داشته، بلکه با شاخص‌هایی همچون تراکم شهری، سهم مهاجران بین‌استانی و نسبت وابستگی سنی نیز همبستگی معنادار دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۶: ۲۹). این همبستگی بیانگر آن است که تحولات جمعیتی و فشارهای ناشی از مهاجرت و تراکم، بستر مناسبی برای افزایش فرصت‌های جرم فراهم کرده‌اند.

در لایه فرایندی، گونه‌شناسی سه‌گانه جعل سجلی، جعل دیجیتال و جعل ترکیبی و تمرکز وقوع آن‌ها در سه گلوگاه اصلی- «اصلاح مشخصات و صدور المثنی»، «احراز هویت مالی و سیم‌کارت» و «دفاتر اسناد رسمی»- نشان می‌دهد که جعل هویتی در عمل بیشتر به‌صورت زنجیره‌ای از کنش‌های اداری و دیجیتال بروز می‌کند تا یک فعل مجرمانه منفرد (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۰؛ اسماعیلی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۲۷؛ رجبی، ۱۳۹۹: ۵۱). این امر اهمیت بازنگری در کنترل‌های فرایندی و فناورانه را دوچندان می‌سازد.

از منظر ادراک خبرگان، اجماع نسبی وجود دارد که سیاست کیفری موجود در قبال جعل هویتی، بیش‌ازحد بر مجازات‌پسینی متمرکز است. در نبود تعریف دقیق از «سند هویتی»، استانداردهای تبادل‌پذیری داده و بانک‌های بیومتریک نظارت‌پذیر، توان نظام حقوقی برای پیشگیری پایدار، کشف زود هنگام و مدیریت مخاطرات ترکیبی محدود می‌ماند. خبرگان همچنین بر ضرورت تدوین تعریف قانونی روشن از «سند هویتی» و «جعل هویتی» با شمول صریح اسناد دیجیتال و سناریوهای ترکیبی، طراحی منشور حکمرانی داده هویتی، استانداردسازی تبادل داده و استقرار بانک بیومتریک با نظارت مستقل تأکید کرده‌اند (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۲؛ محمدی، ۱۴۰۱: ۳۱).

در مجموع، جعل هویتی در تهران صرفاً یک «مسئله کیفری کلاسیک» نیست، بلکه نقطه تلاقی تحولات جمعیتی، ضعف حکمرانی داده و محدودیت‌های نهادی است. اگر پاسخ همچنان مجازات‌محور و واکنشی باقی بماند، نه تنها ظرفیت پیشگیرانه محدودی خواهد داشت، بلکه می‌تواند به بازتولید بی‌نظمی و بی‌اعتمادی در حوزه حکمرانی هویت منجر شود.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۶-۱. نتیجه‌گیری

این پژوهش با تمرکز بر استان تهران و بهره‌گیری از طراحی آمیخته، نشان داد که جعل هویتی در ایران صرفاً یک مسئله کیفری کلاسیک نیست، بلکه بازتابی از چالش‌های حکمرانی داده، امنیت جمعیتی و تاب‌آوری نهادی است. یافته‌ها آشکار ساختند که گونه‌های مختلف جعل هویت-اعم از سجلی، دیجیتال و به‌ویژه ترکیبی-در چرخه صدور، اصلاح و احراز اسناد به‌صورت زنجیره‌ای و درهم‌تنیده بروز می‌کنند؛ درحالی‌که پاسخ نهادی موجود همچنان پراکنده، واکنشی و عمدتاً مجازات‌محور باقی مانده است.

تحلیل کمی و کیفی نشان داد که تراکم شهری، تحرک جمعیتی، شکاف سواد دیجیتال و نابرابری در دسترسی به حمایت نهادی، به‌طور هم‌زمان سه عنصر نظریه فعالیت‌های روزمره یعنی «انگیزه»، «هدف» و «فرصت» جرم را تقویت کرده و ریسک بزه‌دیدگی را برای گروه‌های خاص مانند سالمندان، مهاجران و افراد کم‌سواد دیجیتال افزایش می‌دهد. همچنین، بی‌توجهی نهادی به جعل‌های خرد و ضعف کنترل‌های فرایندی، پیام بی‌سامانی و تساهل را به جامعه منتقل کرده و زمینه چشم به جعل‌های بزرگ‌تر و سازمان‌یافته را فراهم می‌سازد. این چرخه، به‌طور مستقیم ظرفیت بازدارندگی و اعتماد عمومی به نظام هویتی را تضعیف می‌کند.

در سطح سیاست کیفری، نتیجه اصلی پژوهش آن است که تشدید مجازات، بدون تعریف دقیق مفاهیم قانونی «سند هویتی» و «جعل هویتی»، بدون حکمرانی داده روشن، استانداردهای تبادل‌پذیری و زیرساخت‌های بیومتریک نظارت‌پذیر، توان چندانی برای پیشگیری پایدار و کشف زودهنگام ندارد. گذار به سیاست کیفری کارآمد، پیش‌دستانه و پایدار، نیازمند تلفیق دانش حقوقی، تحلیل فناوریانه و شناخت دقیق تحولات جمعیتی است؛ رویکردی که می‌تواند تاب‌آوری نهادی را در برابر جعل هویتی ارتقا داده و اعتماد عمومی به نظام حکمرانی هویت را بازسازی کند.

۶-۲. محدودیت‌ها

محدودیت‌های پژوهش از چند جنبه قابل توجه است و باید در تفسیر نتایج مدنظر قرار گیرد. نخست آنکه دامنه تجربی مطالعه صرفاً به استان تهران محدود بوده است؛ بنابراین تعمیم نتایج به کل کشور نیازمند احتیاط و توجه به تفاوت‌های ساختاری، جمعیتی و نهادی سایر استان‌هاست. دوم، طول سری زمانی شش‌ساله، تنها امکان ارائه تصویری میان‌مدت از تحولات را فراهم کرده و ظرفیت تحلیل روندهای بلندمدت و پایدار را محدود ساخته است؛ در نتیجه، نتایج بیشتر بیانگر وضعیت مقطعی و میان‌مدت هستند تا الگوهای پایدار. سوم، به دلیل ملاحظات حقوقی و فنی، اتصال داده‌های خرد میان نهادها در سطح فردی امکان‌پذیر نبوده و تحلیل‌ها ناگزیر در سطح تجمعی انجام شده است؛ این امر خطر بروز خطای تجمیع را افزایش داده و می‌تواند بخشی از پیچیدگی‌های فردی و نهادی را پنهان سازد. چهارم، پیشینه بین‌المللی در این پژوهش تنها به‌طور ضمنی و در قالب مفاهیم نظری بازتاب یافته است؛ در حالی که نیاز به مطالعات تطبیقی مستقیم با کشورهایی که شرایط جمعیتی، نهادی و فناورانه مشابه دارند، همچنان باقی است. چنین مطالعاتی می‌تواند به غنای نظری و عملی یافته‌ها افزوده و امکان مقایسه سیاست‌های کیفی و حکمرانی داده در سطح بین‌المللی را فراهم آورد.

۶-۳. پیشنهادهای سیاستی و پژوهشی

تقنین و بازتعریف مفهومی: تدوین تعریف قانونی دقیق و جامع از «سند هویتی» و «جعل هویتی» با شمول صریح اسناد دیجیتال، اعتبارنامه‌های برخط و سناریوهای جعل ترکیبی، به‌منظور رفع ابهام‌های مفهومی و ایجاد انسجام در رویه‌های قضایی و اداری.

۱. حکمرانی داده و بیومتریک: طراحی منشور حاکمیت داده‌های هویتی با تعیین اصول دسترسی، ثبت رد پا و مسئولیت نهادی، همراه با استقرار بانک بیومتریک نظارت‌پذیر، تحت نظارت نهادی مستقل، به‌منظور تضمین شفافیت، پاسخگویی و اعتماد عمومی.
۲. استانداردهای تبادل‌پذیری داده: تدوین واژگان مشترک و استانداردهای فنی برای تبادل داده میان ثبت‌احوال، قوه قضاییه، پلیس، بانک‌ها و اپراتورهای ارتباطی، مبتنی بر رابط‌های برنامه‌نویسی کاربردی امن و نظام ثبت ردپای دسترسی، به‌منظور کاهش خطا و ارتقای کارآمدی نهادی.
۳. نظارت فرایندی و گلوگاه‌های پرخطر: استقرار نظام نظارت فرایندی بر سه گلوگاه اصلی اصلاح مشخصات و صدور المثنی، احراز هویت مالی و سیم‌کارت و دفاتر اسناد رسمی-با تدوین فهرست کنترل‌های مشخص و ارزیابی‌های دوره‌ای، به‌منظور کاهش

آسیب‌پذیری و ارتقای تاب‌آوری نهادی.

۴. سامانه هشدار زودهنگام و تحلیل الگوها: طراحی سامانه ردیاب جعل هویتی برای رصد الگوهای تکرارشونده و صدور هشدارهای پیشگیرانه، در مرحله نخست به صورت پایلوت در چند منطقه شهری، با قابلیت توسعه به سطح ملی.

۵. آموزش و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر: ایجاد برنامه‌های هدفمند ارتقای سواد دیجیتال و حمایت حقوقی برای سالمندان، مهاجران و افراد کم‌سواد دیجیتال، با بهره‌گیری از همکاری نهادهای مدنی، رسانه‌ای و آموزشی، به منظور کاهش ریسک بزه‌دیدگی و ارتقای عدالت اجتماعی.

پژوهش‌های آتی: توسعه مطالعات چنداستانی و بین‌استانی، تحلیل شبکه‌ای زنجیره جعل با داده‌های تراکنشی و پرونده‌ای و مطالعات تطبیقی در حوزه حکمرانی هویت با کشورهای دارای ساختار جمعیتی و نهادی مشابه، به منظور غنای نظری و ارتقای کارآمدی سیاست کیفی.

منابع

- احصائی، ا.، معتمدآریا، ن.، و نظریور، ف. (۱۴۰۳). جرائم ثبتی اسناد و املاک در حقوق کیفی ایران. *تمدن حقوقی*، ۷ (۱۹)، ۲۲۳-۲۴۰.
- بیابانی، غ.، شادی، م.، و عبدالمهی، ع. (۱۳۹۹). شناسایی شیوه‌های نوین مبارزه با جعل اسناد هویتی. *پژوهشنامه حقوق کیفری و جرم‌شناسی*، ۱۰ (۱)، ۴۵-۶۲.
- بیگدلی، س. (۱۴۰۴). بررسی سیر تحولات حاکم بر جرائم جعل اسناد در قوانین کیفری ایران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ترکاشوند، م.، و ایران‌نژاد، س. (۱۴۰۳). تحولات جمعیتی و پیامدهای آن بر سیاست کیفی ایران. *پژوهشنامه جمعیت و حقوق عمومی*، ۹ (۲)، ۷-۲۶.
- ثبت‌احوال کشور (۱۴۰۲). *گزارش وقایع حیاتی و تغییرات سجلی*. تهران: سازمان ثبت‌احوال کشور.
- حسینی، م.، و شریفی، ک. (۱۳۹۷). کاربرد سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) در تحلیل فضایی جرائم شهری. *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*، ۲۱ (۴)، ۸۹-۱۰۶.

<https://doi.org/10.22059/geoplanning.2018.12345>

- رجبی، م. (۱۳۹۹). سیاست جنایی ایران در قبال جعل در دفاتر اسناد رسمی. پژوهشنامه حقوق خصوصی، ۱ (۲)، ۴۵-۶۲. <https://doi.org/10.22108/law.2020.122758.1045>
- روحی، ح. (۱۳۹۶). بررسی اهمیت و جایگاه جرائم مربوط به سند هویتی در حقوق ثبتی ایران، در مجموعه مقالات کنفرانس ملی تحقیقات علمی جهان در مدیریت، حسابداری، حقوق و علوم اجتماعی.
- زادقیان، ن. (۱۳۸۸). نگاهی به جعل اسناد در ایران و راه‌های مقابله با آن. نشریه گنجینه اسناد، ۷۵، ۲۵-۳۸.
- غفاری، م.، و کیازا، غ. (۱۳۸۳). توسعه روستایی با تأکید بر ساختار جمعیتی ایران. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- قاضی، م.، و اسدی کوه‌باد، ه. (۱۴۰۲). بررسی تعقیب جرم جعل اسناد و تحلیل سیاست کیفری در ایران. در مجموعه مقالات ششمین کنفرانس بین‌المللی فقه، حقوق، روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۱). آمار پرونده‌های کیفری مرتبط با جعل و سوءاستفاده از اسناد هویتی. تهران: معاونت آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه.
- کریمی، س.، و رضایی، ن. (۱۳۹۸). بررسی کاربردهای فناوری NFC در پرداخت‌های الکترونیکی. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۰ (۲)، ۷۲-۵۵.
- محمدی، ف. (۱۴۰۱). الزامات حقوقی و امنیتی فرایند KYC در بانکداری دیجیتال. پژوهشنامه حقوق فناوری اطلاعات، ۵ (۱)، ۲۳-۴۰. <https://doi.org/10.22034/ictlaw.2022.56789>
- مرادی‌قلعه، س.، حیدری، م.، و محمدی، ا. (۱۴۰۱). جعل اسناد هویتی در حقوق کیفری ایران. نشریه فقه، حقوق و علوم جزا، ۲، ۷۷-۹۴.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۶). نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵. تهران: مرکز آمار ایران.
- موسوی، م.، و احمدی، س. (۱۴۰۱). تحلیل آماری جرائم جعل اسناد هویتی براساس داده‌های ثبت‌احوال. نشریه آمار و جامعه، ۵ (۱)، ۷۷-۹۴.

References

- Biabani, Gh., Shadi, M., & Abdollahi, A. (2020). Identifying new methods of combating identity document forgery. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 10(1), 45–62. (In Persian)
- Bigdeli, S. (2025). The evolution of crimes of document forgery in Iranian criminal law. *Master's thesis*. Islamic Azad University, Central Tehran Branch. (In Persian)
- Ehsai, A., Motamadaraya, N., & Nazarpour, F. (2024). Registration crimes of documents and properties in Iranian criminal law. *Civilization of Law*, 7(19), 223–240. (In Persian)
- Ghafari, M., & Kiaza, Gh. (2004). *Rural development with emphasis on Iran's demographic structure*. Tehran: University of Tehran Press. (In Persian)
- Ghazi, M., & Asadi-Koohbad, H. (2023). Prosecution of document forgery and analysis of criminal policy in Iran. In *Proceedings of the 6th International Conference on Jurisprudence, Law, Psychology, and Educational Sciences*. (In Persian)
- Hosseini, M., & Sharifi, K. (2018). Application of GIS in spatial analysis of urban crimes. *Quarterly Journal of Geography and Urban Planning*, 21(4), 89–106.
<https://doi.org/10.22059/geoplanning.2018.12345> (In Persian)
- Judiciary of the Islamic Republic of Iran. (2022). *Statistics of criminal cases related to forgery and misuse of identity documents*. Tehran: Deputy of Statistics and IT, Judiciary. (In Persian)
- Karimi, S., & Rezaei, N. (2019). Applications of NFC technology in electronic payments. *Quarterly Journal of ICT*, 10(2), 55–72. (In Persian)
- Mohammadi, F. (2022). Legal and security requirements of KYC process in digital banking. *Journal of ICT Law*, 5(1), 23–40.
<https://doi.org/10.22034/ictlaw.2022.56789> (In Persian)
- Moradi-Qaleh, S., Heydari, M. M., & Mohammadi, A. (2022). Identity document forgery in Iranian criminal law. *Journal of Jurisprudence, Law, and Criminal Sciences*, 2, 77–94. (In Persian)

- Mousavi, M., & Ahmadi, S. (2022). Statistical analysis of identity document forgery crimes based on civil registration data. *Journal of Statistics and Society*, 5(1), 77–94. (In Persian)
- National Organization for Civil Registration. (2023). *Report on vital events and registry changes*. Tehran: Civil Registration Organization. (In Persian)
- Rajabi, M. (2020). Iran's criminal policy toward forgery in notary offices. *Journal of Private Law*, 8(2), 45–62. <https://doi.org/10.22108/law.2020.122758.1045> (In Persian)
- Rouhi, H. (2017). The importance and position of identity document crimes in Iranian registration law. In *Proceedings of the National Conference on Scientific Research in Management, Accounting, Law, and Social Sciences*. (In Persian)
- Statistical Center of Iran. (2017). *Detailed results of the 2016 national census*. Tehran: Statistical Center of Iran. (In Persian)
- Torkashvand, M., & Irannejad, S. (2024). Demographic changes and their impact on Iran's criminal policy. *Journal of Population and Public Law*, 9(2), 7–26. (In Persian)
- Zadeghian, N. (2009). A look at document forgery in Iran and ways to combat it. *Archive Journal*, 75, 25–38. (In Persian)